

PROGRESO

Numero 386

APRILIO – JUNIO 2024

Issn 0048 5489

Progreso fondesis da Profesoro Louis Couturat, Collège de France, en 1908. Ol konsakresas a la propago, a la libera diskuto ed a la konstanta perfektigo di la Linguo Internaciona. Progreso editesas kom l'ofical organo dil *Uniono por la Linguo Internaciona Ido*.

KURIERO INTERNACIONA

PROGRESO / KURIERO INTERNACIONA N° 386 – aprilo – junio 2024

REDAKTERO

Jean Martignon

1, rue Van Gogh, F-91600 Savigny sur Orge, Francia - France

e-adreso : martignon.jean@wanadoo.fr

PROGRESO / KURIERO INTERNACIONA publikigesas ye singla trimestro e la yarala abono esas 10 euri.

L'ofical organo dil Uniono por la Linguo Internaciona

Progreso aparas quarfoye po yaro e redaktesas tote en ldo. L'unesma numero aparis en marto 1908

Kasistino : Marion Kasper

Adreso : Mühlhalde 1/2

88682 Salem

Germania

e-postal adreso : progreso@idolinguo.com

Telefono-numero : ++49 75 32 78 30

Banko-konto : Hagnauer Volksbank

IBAN : DE 786 909 120 000 508 99004

Swift/BIC : GENO DE 61 HAG

(exter l'eurozono) : Hagnauer Volksbank, banko-kodexo 69091200, konto : 50899004

Membri ed ofici dil Direktanta Komitato (DK) dil ULI 2020-2024

Prezidanto :

Gael Richard (Francia)

Sekretario :

Hans Stuijbergen (Nederlando)

Vice-sekretario :

Robert Pontnau (Francia)

Linguala Sekretario :

vakanta

Kasistino :

Marion Kasper (Germania)

Membri : Donald Gasper (Chinia), Jean Martignon (Francia), Loïc Landais (Francia).

Honoro-membri : Heidi Neussner (Germania), Robert Carnaghan (Britania).

VORTO DAL REDAKTERO

Quale me timis lo, tote nenecesa ed idiota labori en mea imoblaro, programizita da la lugokontratanto, perturbis mea komputatoro ed ica laborachi impedis mem ke komputator-reparisti povez efektigar sua tasko pro la desordino en mea imoblo e lua blokusita koridori. Do, me redaktas mea artikli en nebone funcionanta aparato ed ico povas perdigar tempo da me.

La novaji di la movimento esas ke Hans Staufbergen ridivenas aktiva por Ido ed itere laboras por nia komuna linguo. La Europa-amanto Xavier Dewidehem celebris la dio di European Uniono dum la 9ma di mayo ed incitas la Idisti abonar la Interesiva pagino Ido Mondo. Siorino Neussner celebris sua 95ma aniversario dum la komenco dil monato marto. Nia amiko Robert Pontnau, nefatigebla voyajanto, rezolvis entraprezar du voyaji : la unesma ad Albania e la duesma ad Islando. Ni vartas kun grand intereso la raporto pri lua travivaji en ita kelke exotika landi.

Ne esas mult altra kozi dicenda. Me, tamen, regretas ke, malgre la hodia la posiblesi teknikaj, la Idisti ne venas tre grandanombra a la videokonferi guidata da Yorgos Partakanakis (plu koncize nomizita Partaka) qui eventas singlasemane dum saturdio. Oli esas vere bon okazono por praktigar nia linguo, parolar ol fluantamente e konoceskar Idisti di altra parti di nia mondo. Me pensas tote aparte pri Venezuelano, di qua la indikata nomo esas Kristian, ilqua informas ni pri la situaciono en sua Sud-Amerikana lando ed olua relati kun la vicina landi. Ne nur la savigo pri ca temo esas interesiva, ma lu parolas Ido kun belega achento debata, versimile, a lua tre eufonia linguo matral nome la Kastiliana. Me pregas la Idisti venar amasale ad ita videokonferi, ne nur por plubonigar onua fluanteso en nia komuna idiomato, ma anke havar plu granda aperteso al mondo e juar ol same kam la facileso parolar en nia linguo.

Sincere via JM :- - :-

INFORMO PRILINGUA

Nia pasinta samideano Andreas Juste, quankam tre fervorozo L.I.-ano, anke interesesis pri Interlingua. Me imitas lu, e, multarelate, me havas opiniono simila a le lua pri la linguo. Lu uzis nerare la sufijo - mente, quan il adjuntis - quale Interlingua - por adverbigar adjektivo. Dum longa tempo, me opinionis ke ico esis absurda fantazio, til la tempo kande me pronuncis frazo en Interlingua kun ca sufijo e me konstatis ke ico adjuntis tre bela sonoreso e muzikaleso a la linguo quale por la romanida lingui dil Sudo (Hispana, Italiana). Me do rezolvis adoptar tempope ca sufijo en mea uzado personal e quale por la adjektivi kelkafoye me supresas la dezinenco -a kande ico ne produktas problemato pri la pronunco, e.g. klarmente apud klaramente. Anke Interlingua uzas (quale mea linguo matral) la formo : va + infinitivo por indikar quika o balda futuro. Ico ne existas til nun en la L.I. di la Delegaciono, do quale s-ro Juste, me rezolvis adoptar ol kande ico povas esar utila.

Pluse, same kam s-ro Juste me opinionas ke la sufijo -isim povas kelkafoye uzesar por insistar pri la intenseso dil adjektivi, exemple : « Me vidas belisima floro », konkurencante « Me vidas belega floro ». Ma ico nur por adjektivi e ne por substantivi. Anke por trovar eventuale alternativa vorti (sinonimi) me prontos eventualmente vorti di Interlingua, ma rarmente e kun prudenteso.

En pasinta numero di K.I. me propozis uzar la nomo di la lando plus la precizigo -landano por indikar habitanti di ula lando qui ne apartenas a lua originala gento e ne volas (o ne povas) asimilesar. Tale on povas havar Francialandano por yuna Mohamedano qua naskis en Francia ed havas la nacionaleso di la lando, ma ne konsideras esar Franco. Simile por Afrikano en Germania ube yuna Turko od Afrikano esas Germanialandano. Simile en Anglia ube Pakistaniano havante oficale la nacionaleso Britanian esas Anglialandano (o Britanialandano) ec. Tale « sufijo » povos evitar problemi prilingua.

Kompreneble, me propozas ico al imito dal Interlinguisti, ma nule intencas bataliar por impozar lo. Se la L.I.-ani adoptos co, lore lia uzado sancionos ica formi. Se no, olci duos esar mea personala 'idiolekto'.

LISTO DE UTILA VORTI

la formo : etnio, ma ol esas deskonsilinda pro ke ol enduktas nenecese neregulozeso quoniam ni havas la vorti supre aludita. Do, la formo : etno esas preferinda e plu reguloza.

euro : [Ekon.] Pekunial unajo dil Uniono Europana () € : la abonpreco di Progreso kustas 10 euri.

faxar (tr.) Sendar texto od altra dokumento per sistemo elektronikal uzanta telefon-lineo : faxez a me la raporto [A to fax | F faxer | G faxen | H enviar por fax | It. Faxare | R faks]. faxilo. Aparato uzata por faxar ulo.

festivalo : internaciona o naciona renkontri ube diversa landi prizentas lia maxim bona produkturi artala (precipue muziko e cinemo).

flashar (ntr.) Emisar forta instantala lumo-radii [A. F. H. I.]

fonemo [Ling.] La maxim mikra fonologial unajo [A. F. G. H. I. R.]

fonologio [Ling.] Fako di la linguistiko qua studias la fonemi, t.e. la foni di ula linguo qui esas kapabla transmisar distingui di la signifiki [A. F. G. H. I. R.]

'fotono' : Partikulo ek maso e kargajo nula, olqua esas asociata a radiado lumoza od elektromagnetala.

'gaela' : La Gaeli esis Kelta popopulo qui parolis la gaela linguo en Irlando.

acetabulo' : Surfaco artikal dil iliaka ostio. Vorto trovebla en la DEFIRS lingui.

achento : stranjera, regionala o sociala aparta pronunco e frazo-melodio di ula linguo. (vorto recente oficaligita da la Linguala Komitato dil ULI)

'adenomo' : adenomo esas nenociva tumoro povante afektar glando o mukozo.

'afordar' : havar la moyeno agar por. Permisar a su ulo (pro ke on havas la moyeno agar tale).

'ambiente' : la naturala medio cirkondanta onu.

'analfabeto' : persono qua savas nek lektar nek skribar (DFIS).

'apropo' : parolante pri ca temo, aludante ico. Vorto trovebla en diversa Europana lingui, precipue la Franca e la Germana.

'arpeno' : arpeno esas mezurunajo en diversa landi valoranta de 34 til 51 ari.

'autostrado' : automobilal voyo kontenanta du chosei havanta unika direciono e konceptita por trafiko rapida e grandaquantia. (vorto venanta de la Italiana e sat bone komprenata internacione).

Bharatia* : Sinonimo di India, vorto uzata dal Indiani ipsa por nomizar sua lando.

« bungalow » : Vorto de Indiana origino trovebla en omna DEFIRS-lingui ed, ecepte la Rusa, kun la sama ortografio. Ol signifika domo havanta nur un etajo e vizanta habitesar nur da un familio.

'cervezo' : antiqua biro.

'detektar' : revelar ulo tillore neperceptata. Ni havas la vorto detektivo en Ido

'diglosio' : Stando di homala grupo e di persono uzanta du lingui de sociala-kulturala niveli diferanta. E.g. la diglosio* dil Arabi qui praktikas la literaturala Araba idioma e la parolata dialekti.

'diskoteko' : nokto-klubo (E.F.)

diskriminacar : traktar ulu od homala grupo neyuste. (vorto nun oficaligita)

'dolabro' : Hakilo havanta kurta tenilo uzata kom armo o kom laborilo. Vorto venanta de la Latina : dolabra.(France, Angle e Germane : doloire).

'domotiko' : totajo dil moderna tekniki e di informatiko posibligante kontrolar la sistemi di la domo e vizas solvar la problemi e sekurigar la komforto dil konstrukturi ed hemi. (Italiana, Hispana, Franca). En la Angla la vorto esas : « home automation ».

'«dorftrottell»' : Germana vorto signifika : neinteligenta vilajano.

,drono' : mikra aervehilo senpilotista.

ekosistemo [Ekol.] Sencese interrelatanta ensemblo de 'biocenozo' e biotopo [A. ecosystem I F écosystème I G Ökosystem I HI ecosistema I R ekosistemya].

eskalatoro : Mashinala eskalero ek movanta gradi, por transportar personi adsupe ed adinfre inter diferanta etaji o niveli, precipue en granda butiki, aeroportui, subtera fervoyala stacioni, edc [AF escalator I H escalera mecanica, escalera automatica I R escalator].

etno : populo, gento (veninta de la Greka ethnos). En Ido, ni havas la vorti etnologia ed etnografia. La Linguala Komitato adoptis pulo parolanta Kelta linguo.

'gaga' : senila ed/od imbecila.

gentrifiko* : Od aristokratigo. Existas kande en chefurbo od importanta urbo, la lokala borgezaro kompras chipe domi ed apartamenti en povra kvartero e pose aranjas oli komfortoze e mem luxoze segun propra gusto e pokope ekpulsas de ta loko la proletarii.

«ghee»' : klarigita butro uzita por la Indiana koquarto.

'''globetrotter''': aventurema voyajanto qua trairas la mondo. (Angla vorto)

'gombo' : (Abelmoschus esculentus) anke nomizita "okra" esas legumo e kondimento. Ol manjesas en India, nord-Afrika, Proxim-Oriento e sud-Usa.

'ideogramo' : en certena skribarti ol esas signo qua reprezentas litero o vorto.

'idialekto' : Maniero partikulara parolar propra a un persono.

'infrastrukturo' : Totajo del produktera forci e del produkto-relati qui konstitucas la materiala fundamento dil socio.

'interludo' : Inter du spektakli, che teatrejo o cinemo, od inter du emisi che-televizione, kurtatempe duranta komedieti ed/od amuzivi. (E.F.I.)

'«jaggery»' : «jaggery» qua anke skribesas «jaggeree» esas nerafinita sukro preparita per varmigar palmo-siropo. Ol uzesas por koquar dishi en la Indiana sub-kontinento (India, Sri Lanka, Pakistan).

judao* : Nomo atribuata al gento dil Hebrei por ne konfundar li kun la japoniana kombat-arto.

'judo' : Kombat-arto de Japoniana origino.

'kalceo' : sinonimo di shuo. (vorto de latina origino)

'kataristo' : La kataristi esis hereziani precipue trovebla en sud-Francia e qui kombatesis energioze dal katolika Eklezio dum la XIIIma yarcento per kruc-milito duranta dum preske kinadek yari.

'kindo' : homala ento de la nasko til la adoleco (til 15 yari cirkume)

'klaxono' : sonora avertilo dil vehili.

'knemido' : Luxoza pedovesto militistal quan la Greki dil Homerala tempo surhavis.

'kobrao' : venenozo serpento di tropikala regioni.

'konfinamento' : por ekiro-restrikto o quaranteno.

'logotipo' : Grupo de literi o de signi uzata kom emblemo di societo od fabriko-marko komercial. (vorto internaciona sub la formo logo, ma logo ja existas en la L.I. por navala utensilo). En la Franca existas la vorto « logotype » rare uzata, ma havanta la sama senco kam « logo » . Me do selektis ol por idigar olu ed evitar konfundo. Ica vorto existas anke sub ica formo en la Hispana.

'lontana' : altra vorto por : fora.

'lukumo' : orientala dolcajo.

'okurar' : evento qua efektigesas. E.g. : «La grand evento qua esis la nasko di Ido okuris ante la unesma mondo-milito».

' »mandala »' : Tibetana pikturo qua montras cirklo en quadrato kun tre diversa aspekti e kolori. Ol esas supozata esar suportilo por atingar la spiritala veko.

'manikeismo' : La manikeismo esas absoluta lukto inter du kontrea principi. Ol esas anke maniero judikar ulo sennuance kom tote bona o tote mala.

'mansio' : sinonimo di domo (latina vorto)

'megapolo' : giganta civito. (radiko trovebla en la Angla e Franca idiomi)

‘metroo’ : Lor la Ido-renkontri di 2014 en Paris, la Idisti volis uzar ica vorto por la subtera treno. E nur ica vorto pro ke li judikis ke « subtera treno » esas tro longa. Konseque, me rezolvis adopter ol.

‘mujiko’ : basaklasa rurano en carala Rusia.

‘neolitiko’ : Lasta periodo dil prehistorio.

‘NIFO’ : Ne identigita fluganta objekto, nomata anke fluganta diski od en kelka lingui : fluganta subnasi. On supozas ke li vehigas exterterani en lia internajo.

‘onomancio’ : Kapableso predicar per la literi di persono-nomo, lua futuro.

‘optimizar’ : Ita vorto existas en la Angla, Franca e Germana patuazi. On povas vicee uzar sen steleto la vorto maximbonigar.

‘paleolitiko’ : Periodo di la antiqua stonepoko komencinte aproxim du milion yari ante nun e durinta til la debuto dil agrokultivo.

‘pan’ : Ita prefixo, venanta de la Greka linguo, uzesas en multa Europana lingui. Ol signifikas : tote, complete.

‘pandemio’ : epidemio qua extensesas a la tota mondo.

‘patuazo’ : nacionala, naturala, o matrara linguo. Interlinguo ne povas esar patuazo. Venas de la Latina patriensis qua signifikas : patrara (matrara) linguo.

‘piktogramo’ : en certena skribarti ol esas mikra desegnuro qua reprezentas litero o vorto.

‘pucho’ : stroko di stato, violentoza chanjo di guvernerio. Germana vorto adoptita en plura Europana lingui.

‘radiofono’ : mashino por recevar brodkasti. La vorto radiofono vizas evitar la posibla konfundo dil vorto radio kun sunala od altra radii.

‘resursi’ : la resursi esas la richaji pri qui lando disponas. Oli esas anke la kapablesi e la interna richaji di persono od organizuro.

‘rocketo’ : Kosmospacala mashino provizita per specala motoro. Angle : rocket, Germane : rakete, France : fusée.

‘samurayo’ : Gardisto. Nomo dil membri dil anciena militistal klaso en Japonia.

‘senso’ : Instrumento qua konvertas mezuri a fizikala quantesi. Vorto trovebla en omna DEFIRS-lingui, ecepte la Franca (Angla, Germana, Hispana, Italiana, Rusa).

‘sinkronaleso’ : Misterioza koincidi neexplikebla rationale o per ja existanta cienco o savo.

‘shako’ : Militistal kapvestajo tre segunmoda dum la XIXma yarcento.

‘shamanismo’ : Praktiko di qua la skopo esas mediaco inter la mondo di la homi e la spiriti dil naturo.

‘smartfono’ : Moderna poshtelefono anke surnomizita « telefonilo inteligenta » en plura lingui. Omna DEFIRS-lingui konocas ita vorto venanta de la Angla „smartphone“.

‘soyao’ : Planto di qua la grano esas fabo oleoza. Ol esas veninta de la varma regioni di Extrema-Oriento. Ma la plu multa Idisti preferas la formo : soyu.

‘sponso’ : meceno.

‘termoluminecenco’ : kaloral lumifado.

‘TM-efekto’ : Sentimento di antipatio quan on havas nekoncianta e nevole kontre lando e lua resortisanti, quankam li esas senkulpa, pro la mala agi da un de lua civitani kontre onu.

‘toponimo’ : Lok-nomo. Vorto de Greka origino trovebla en omna DEFIRS-lingui.

‘tornado’ : vortica ventego.

‘totalitera’ : rejimo di Stato en qua omna povi apartenas ad unika partiso qua toleras nula opozo.

‘trajekto’ : surirenda voyo por irar de loko ad altra loko. Ed anke la ago surirar ica voyo por efektigar onua voyajo. (vorto trovebla en la Hispana, Angla, Franca)

‘yo’ : popul-vorto signifika : saluto. Ol esas trovebla en la Usana Angla linguo ed en la Japoniana.

‘xenofobio’ : kontre-stranjera odio. Vorto de Greka origino trovebla en plura fonto-lingui di Ido.

SINONIMI

‘jame’ : nulatempe

kalceo : shuo

‘lontana’ : fora

mansio : domo

‘sovente’ : ofte

‘travalio’ : laboro

‘ye bon merkato’ : chipa

‘donar la bonveno ad’ : aceptar

GRAMATIKALA VORTI

‘ergo’ : do, konseque.

‘itaque’ : pro to, pro ico, camotive.

‘nihilominus’ : malgre to, malgre omno.

‘quoniam’ : pro ke.

‘utinam’ : utinam dicesas kande on deziras ke ulo esez reala o realeskez : «Utinam li venos morgo

TRADUKURO DI MODERNA VORTI

arobase : arobo (informatiko)

«convivial» : Ita vorto qua existas en la Franca ed en la Angla signifika : gastamika.

«compromis» : Ita radiko qua existas en diversa Europana lingui, miskomprenesas da la plu multa Idisti. Ol ne devas konfundesar kun la Idala vorto : kompromiso, olqua havas tote altra senco. La maxim bona posibla tradukuro esas kurta perifrazo : meza solvuro.

« drone » : senhoma vehilo komandata deextere.

hashtag : dieza vorto (informatiko)

«to optimize (E), optimiser (F), optimieren (G)» : Me ja supre enduktis la vorto optimizar* ma on povas anke tradukar sen asterisko e facile komprenesar da omna Idisti per la vorto : maximbonigar.

site (archéologique) : loko (arkeologia).

«sociétal» : Ita tote recenta vorto en la Franca linguo e qua ne troveblesas che omna dictionarii, nule relatas a la vorto societo en Ido, ma a la socio. Tamen ol havas diferanta senco de sociala, nam ne parolesas pri la sociala ordino ma pri lua strukturi. La maxim bona tradukuro en Ido, semblas a me esar : prisocia. E.g. «Ceci est un phénomène sociétal» = «Ico esas prisocia fenomeno».

totalitaire : totalitera (uzata da S.Quarfood en 1938). Ma on povas anke uzar : totalitara. Ica listo de vorti ne esas exhaustiva e povos kompletigesar future. Me ne volas diskutar abstrakte, ma me agas konkrete per tradukar e redaktar teksti e me koaktesas uzar o krear vorti qui ne esas oficala, ma qui esas bezonata pro la neceseso bone komprenesar.

Koncerne la nova Google-grupo « Linguo », nia Germana samideani savigas en lia revuo IDO-SALUTO ke lu ja laboras e decidis pri nova vorti. Hike esas l'adreso di ta grupo che la interreto :

<https://groups.google.com/g/linguo>

En la listo on trovas la vorti, qui aceptesis dal grupo inter la 24ma di januaro 2023 e la 6ma di marto 2023. Sube esas detali pri ca vorti :

Fonto-lingui : A = Angla, F = Franca, G = Germana, H = Hispana, I = Italiana, R = Rusa, L = Latina ed E = Esperanto

IVAIN O LA KAVALIERO KUN LEONO

[Rezumo di lo preirinta : Che la korto di reĵo Artur, kavaliere interdisputas ed ula de li komencas rakontar un de lua aventuri eventinta en stranja etoso ed akompanata da stranja e desquietiganta marveli. Quik pos ca raporto s-ro Gauvain rezolvas departar ed ipsa serchar aventuro. Il ocidas misterioza kavaliere e persequesas da iracoza turbo. Pose, il asistas l'enterigo di ca kavaliere. Tandem, il amoreskas lua vidvino. Ma elta trauras e ne volas konsolacesar. Tamen, elua servistino chanjigas

pokope elua opiniono ed el sucesas venigar lua protektato. Ilu tante plezas a la siniorino ke mariaĵo rezolvesas ante la veno di reĵo Artur. Lor la veno di ca suvereno granda festo eventas en la siniorio Landuc. Ma pose, Gauvain koaktesas da lua kompanuli departar e livar sua yuna spozino. Ye la fino dil unyara fristo pos lua departo grantita da lua spozino ad il, servistino venas koram la reĵo e la nobeluli por denuncar lua trahizo ad elua siniorino. Ivain divenas fola e fugas en foresto. Kompatema mulieri okupas su pri il. Ilu balde risaneskas e pravas lua militistala valoro. Pose, il departas de ta loko e salvas leono atakata da giganta serpento. Ivain retroiras a sua hemo, ma il havas ibe mala surprizo e trovas enkarcerigita servistino qua olim tre helpis lu. Il rezolvas salvar elu, ma antee il mustas pasar nokto en stranja kastelo ube il impozas a su neposibla tasko. E, yen venas subite hororinda giganto. Ivain sucesas ocidar ilu ma mustas quik departar, nam il mustas kombatar por la servistino en la skopo ke el ne perizez en la flami di rogo.

« La pavoremi fugez ! To quo timigas me, ne esas via tri skudi, ma desvinkir sen kombatar. Quala lamentinda kavaliere me esus, se en sana mento e korpo, me lasus vi libera agar e abandonus la tereno ! Tua minaci ne fugigos me. Me konsilas a tu prefere abandonar tua akuzi kontre ca damzelo quan tu neyuste kalumniis ; nam el asertas lo e me kredas to quon

el dicas, el dicis lo a me facante juro e ye la salveso di sua anmo ; nulatempe el havis a sua siniorino, ago, parolo o penso pri trahizo. Me tote kredas elua paroli e me defensos el, se me povas lo, elua yusta afero helpos me ; e se oportas dicar la vereso, Deo esas ye la latero dil yuro, Deo e la yuro esas la sama kozo ; pro ke li venas an mea flanko, me havas kompani plu

valoroza kam tu e multe plu bona helpo. »

L'altru respondis prezuntoze invitante lu nocar il per omna moyeni konvenanta a lu, kondicione ke lua leono ne atakez li. Ivain respondis ke il ne adduktis sua leono por igar lu sua championo, e ke il ne volas implikar nul altra persono en ta afero kam il ipsa. Ma, se lua leono atakeskos lu, lore lu defensez su maxim bone segun sua posiblesi, nam il ne povas certigar ulo carelate. L'altru respondis : « Tua paroli esas vento ! se tu ne retenas tua leono e ne koaktas lu quieteskar, tu ne darfas restar hike, departez ! ico esos plu prudenta, nam la tota lando savas quale ca muliero trahizis sua siniorino. Lo esas do yusta ke el pagez lo per la flamo e la fairo.

-Nule, ye la Santa-Spirito ! dicas Ivain qua savas bone la reala fakti. Deo esez mea garantianto, me ne departos ante liberigir elu ! »

Ilu demandis lore a la leono forirar e kushar su sen movar ; to quon lu agis nemediate.

La leono foriris. La adversi ne plus interdicas vorto, li desproximeskas. La seneshalo e lua fratuli omni galopante springas ad Ivain. Ma koncerne lu, il avancas pazope renkontre a li, nam il ne volas, quik de la unesma frapi, exhaustesar per violentoz asalto. Ilu lasas li ruptar lia lanci e mantenas sendomaja la sua ; ilu saciesas per prizentar sua shildo kom exercofosto adsur quo singlu venas ruptar sua lanco. Ilu stekas lore e desproximeskas de agromezuro, ma rivenas rapidege a la laboro nam il ne volas perdar utila tempo. Retrovenante, il atingas la seneshalo qua preiris sua amba fratuli

(Duro sequos)

e ruptas sua lanco sur la korpo di ilta ; yen ke la seneshalo jetesas surtere tre nevolante ! Ivain frapis lu tante violentoze ke il duras esar esvaninta dum long instanto, tre nekapabla nocar. La du ceteri precipitas su ad ilu. Brandisante lia nuda espadi, li donas ad ilu granda frapi, quin il retrodonas mem plu harde, nam nur un de ilua frapi valoras certe du de lia. Il defensesas su tante bone kontre ili ke li ne povas obtenar irga avantajo kontre ilu, til la instanto kande la seneshalo ristaceskas : il uzas sua tota forci por presegar ilu ; la ceteri obstinas an lua flanki ; li fine dominacas lu ed aplastas lu.

La leono, qua observas la kombato, ne plus vartas por sokursar sua mastro, qua, semblas a lu, tre bezonas ico. Lu kuras por helpar ilu e precipitas su tante impetuoze al seneshalo, qua esis pede, ke lu flugigas quale festuko palia la mashi di ilua mashtuniko. Lu sizas il e tiras tante forte ke lu dislokas ad il la shultro e forportas de il la kartilago kun la muskuli. Omno quon lu mordas, lu arachas ol : on vidas la intestino dil seneshalo. Lo esas frapo quan l'amba ceteri pagas chere.

Yen li esas ye egaleso sur la tereno. La morto kaptas la seneshalo qua rulas su e tordas su en la ondo reda di la varma sango spricante de sua korpo. La leono springas a la ceteri, frapi e minaci esas senefika : ne posiblesas a sinioro Ivain retrosendar lu a sua plaso. Konseque, lu atakas ili feroce, e ta ceteri plendas pri lua frapi e, suafoye, aplikas a lu frapi e vundi. Kande sinioro Ivain vidas ke sua leono esas vundita, grandega iraco invadas sua kordio, pro yusta motivo.

KELKE PRI FRIEDRICH NIETZSCHE

INTRODUKTO : La Germana filozofo-autoro Friedrich Nietzsche naskis en l'urbo Luetzen, Saxonia, dum 1844. Lu docis filozofio de 1869 til 1879 che l'universitato di Basel, Suisia. Pose, lu konsakris su, dum dek yari, a sua personala autoro-laboro. En 1889, il maladeskis pro mentala morbo quan onu ne savis kuracar tatempe. Il mortis pro ca morbo en 1900. Nietzsche predikis la volo di potenteso, la hardeso kontre su ipsa e la altri, la milito kontre la febli, lo esis por tale dicar « aristokratal etiko ». Lua ideei generale miskomprenesis dal tot-Germani e dal nazisti, qui misuzis oli por lia skopi. Tamen, mea-opinione, Nietzsche ipsa esis tre kulpoza, nam lu povis facile miskomprenesar e lu preparis, per lua texti, la menti a to quon lu ipsa nomizis : « La klasika epoko dil milito ». Me opinionas ke il havas granda responsiveso etikala koncerne la tragediatra eventi qui devastis Europa e Germania dum la unesma duimo dil 20ma yarcento. Yen texto ekvokante la superhomo di qua lu anuncas la adveno e di qua lu esas la profeto. Lua prozo en la Germana, quankam austera, esas extreme poeziala ed expresiva en ita linguo.

Friedrich Nietzsche

PRI LA SUPERHOMO Kande Zarathustra venis en la maxim proxima urbo, qua jacis an foresti, il trovis multa homi asemblita che la merkato : nam on promisabis ke debos videsar kordodansero. E Zarathustra parolis tale a la homi : Me docas a vi la superhomo. La homo esas ulo qua debas superiresar. Quon vi agis por superirar lu ? Omna

enti til nun kreis ulo qua superiris li : e vi volas esar la refluxo di ca granda

mareo e prefere retroirar a l'animalo, kam superirar la homo? Quo esas la simio por la homo ? Rido o doloroza shamo. E juste la homo debas esar ico por la superhomo : rido o doloroza shamo. Vi iris sur la boyo de la vermo til la homo, e multo en vi esas ankore vermo. Olim vi esis simii ed ankore nun la homo esas plu simio kam irga simio. Qua esas la maxim saja inter vi, lu esas ankore nur interna konflikto ed

hermafrodito di planto e di fantomo. Ma kad me advokas vi divenor fantomi o planti? Videz, me docas a vi la superhomo ! La superhomo esas la sinso di la Tero, ke via volo dicez : la superhomo esez la sinso di la Tero !...

PRI MILITO E MILITO-POPULO Se vi ne povas esar santi dil sabo, lore esez adminime por me lua milit-homi. Iti esas la prekursori di tala santeso... Vi debas esar por me iti di qui l'okuli sempre serchas enemiko. Via enemiko. E che kelka ek vi esas odio quik de la unesma regardo. Via enemikon vi debas serchar, via militon vi debas efektigar, anke per via pensi ! Vi debas prizar la paco kom moyeno por preparar plusa militi. E vi debas preferar kurta paco kam longa paco. A vi me ne konsilas dedikar su a la laboro, ma a la kombato. A vi me ne konsilas dedikar su a la paco, ma a la vinko. Via laboro esez kombato, via paco esez vinko !... Vi dicas : bona skopo esas olta qua santigas mem la milito, kad ? Me dicas a vi : bona milito esas olta qua santigas singla skopo. Milito e kurajo facis plu multa kozi granda, kam la hom-amo... Revolto – ico esas la distingiteso che la sklavo. Via distingiteso esez obediemeso ! Via imperi ipsa esez obedio ! A bona milit-homo « tu debas » esas plu agreabla sono kam « me volas ». E omno, qua esas kara a vi, debas esar ankore ed ankore la imperi quin vi recebas. Via amo al vivo esez amo a via maxim alta espero : e via maxim alta espero esez la maxim alta penso dil vivo ! Ma via maxim alta penso debas imperesar a vi da me – ed ol esas tale: la homo esas ulo qua debas superiresar. Konseque vivez via vivo di obedio e di milito ! Longa vivo ne esas importanta!... Quala vera militisto povus bolar indulgesar ! Vin me ne indulgas, vin me amas per mea tota animo, mea fratuli en la milito ! Tale parolis Zarathustra – 1ma parto (1883).

Notinda ke Nietzsche anke semblis predicar nedirete l'adveno di Artificala Inteligenteso e dil ciberhomo*. Il esis ulaspeca profeto, ma quale lu ipsa dicis : « La Germani esas di prehiere o di posmorge, nulatempe di hodie. » Lua militema superhomo esis kombatanto mezepokal, ma lua aserto : « La homo esas ulo qua devas superiresar » semblas anunciar di nia epoko la futuro.

Kelka informaji pri la Ido-movimento

Novelekto por la Direktanta Komitato di ULI

En 2024 eventos novelekto dil membri dil Direktanta Komitato di ULI.
OMNA ULI-MEMBRI INVITESAS: KANDIDATIGEZ VU!
La klozo-dato di kandidatigo esas la 1-ma di septembro 2024!!

Internaciona Ido-renkontro 2024 en la Hispana chefurbo Madrid

L'Internaciona Ido-renkontro 2024 aranjeta dal Hispana Ido-Societo eventos inter jovdio, la 22ma di agosto e sundio, la 25ma di agosto 2024 en la chefurbo di Hispania Madrid.

Plusa informi pri la sejourno e la programo ed invito al Ido-renkontro trovesas che la ret-situo : ido.li

Diversa aktivesi literatural

Ido for All, 12ma edituro, aprilo 2024.

Sundio 2024-05-12: Publikigesis Ido for All da Niclas ApGawain, 12ma edituro, aprilo 2024. Ica edituro esas trovebla che la retsituo : ido.li

Mil yari

Saturdio 2024-04-20: Andy Feelin tradukis la famoza kanto "Thousand Years" aden Ido. L'Ido versiono esas audebla che la retsituo : ido.li

"Sablo ed Spumo" da Khalil Gibran

Saturdio 2024-03-23: Samideano Partaka de Barcelona (Hispania) tradukis "Sablo ed Spumo", verko da Khalil Gibran, aden Ido. La tradukuro publikigesis kom pdf-formato che la retsituo : ido.li

La Gondolisto en Ido

Jovdio 2024-03-21: Gareth D Jones, skribero di rakonti cienco-fiktivala kontaktis James Chandler pri tradukar kurta rakonto da lu de nur 100 vorti. La titulo dil rakonto en Angla esas *The Gondolier* (en Ido: *La Gondolisto*). L'autoro ja publikigis la tradukuro da James Chandler. Trovebla che la retsituo : ido.li

Maxim recenta informajo : Nia samideano Gonçalo Neves retrovenis a nia movimento.

Reykjavik, chefurbo di Islando

Da Robert PONTNAU

2024

Me oldeskas e me deziras ankore naracar pri voyaji ed unesme rividar du landi, qui facinis me 20 yari ante nun. Me do rapide vizitis olia chefurbi Reykjavik (reykyavik) e Tirana.

Islando esas granda insulo en la Nordala Atlantiko, olua surfaco esas cirkume 100 000 km². Quale plura mikra Europana landi, Portugal, Bulgaria od Hungaria. Ca lando deskovresis dal Vikingi en la 9ma yarcento e la habitantaro esas mikranombra, cirkume 380 000 habitanti. La maxim granda urbo, olua chefurbo Reykjavik, havas 130 000 habitanti e 200 000 kun la cirkumajo. Por multi ol esas la unika vera urbo

di ca lando. La lokala lingvo esa preske nechanjita depos la mezepoko, ed on povas lektar per ol la richa mezepokala literaturo e la richa moderna literaturo di ta mondoparto . Islando ja de suficante longa tempo atraktas turisti, qui venas vizitar la bela nordala naturo. Me voyajis plurafoye a ca lando e mem sucesis havar amiki ibe. Islando esas certe la maxim chera lando di Europa e forsan la maxim bela, ol multe flegas la turismo. Me rezervis por un semano chambro en granda hotelo en la centro di Reykjavik. Omno esis bone preparita por la gasto e la personaro esis afabla. Ica hosti hike parolis diversa lingui ma precipue l'Angla. Preske omno esis skribita bilingue Angle ed Islandane en la turismala kvartero. Multa servisti ne parolas Islandane. La tre alta salarii atraktas mem yuna Ocidentani. Venas vizitar precipue Usana turisti pro la fyordi, la volkani e la glacieri. Exter la chefurbo esas nur urbeti. La duesma granda urbo esas Akureyri qua havas nur 15 000 lojanti. Laboro esas tre bone pagata averaja salario esas 3300 €uri, tamen trichambrizita apartamento kustas monatale 2400 €. Nun 1 €uro = 150 Islandana kroni. Preci en kroni semblas astronomiale alta, kalkulez ipsa. Fishkaptado, turismo ed aquala elektro posibligas ico. Nutrivi esas chera. Me ne vizitis granda supermerkato, ma en mikra butiko me pagis 1,20€ po UN banano, mem 2€ en altra butiko. Bona repasto en restorerio kustas 55€, en modesta rapida restorerio 20 € (Macdonald's ne plus existas pro ataki dal verdi). Gazolino 2,10€ po litro. alkoholo, alte taxizita 10€ po duima litro en drinkejo. Nur la Islandana sociseti esis chipa (1,20€ e longa homserio) ! Preske omno importacesas de tre fore. Me saveskis per la olim forta Islandana Esperanto Asociuro, ke mea konocati mortis kelka yari ante nun, ma du Esperantisti invitis me. (Esas nula Idisto en Islando.) Esperanto regresis multe. La Islandani vivas bone ma nule luxoze. Voyaji ad stranjera landi esas chera pro la kusti dil flugi. La literaturo esas abundanta ed exportacesas nun ad altra Europana

landi, e la lokala linguo esas omnube audebla, ma multa turisti e vendisti esas Anglalinguani. Nov arivinti devas savar adminime parte l'Islandana pos 7 yarala sejorno. Ma ka la nacionala linguo transvivos longe l'influo dil Angla ?

Placo kun dope mea hotelo

Literaturo Islandana

Por kompletigar la texto da Robert Pontnau pri ol, yen artikleto pri la literaturo Islandana di hodie.

Islando qua esas la lando minim dense populizita di Europa (min kam 3,5 habitanti ye kilometro-quadrato) havas la rekordo pri la nombro di libri editita da habitanti. Singlayare, 5 nova verki publikigesas po 1000 Islandani. En ca mikra insulo di 330 000 habitanti, la skriptado esas tradiciono. Dum la Mezepoko, Islando produktis literaturala genero qua havas granda reputeso hodie, nome le « saga » esas ta rakonti historial-mitological, fiktivaji o legendi de qui inspisesis la auctoro Tolkien por redaktar *La Sinioro dil Ringi*. Che la Kulturdomo (muzeo) di Reykjavik, la mezepokala manuskripti expozesas ed uli povas dum kurta tempo lektesar. En la libro-vendeyi, moderna « saga »-i, kolekturi de poemi, fiktivaji e porpuera libri apudesas. En certena kafeeyi, libri ofresas a la lekto, povas pruntesar, kombiesar o forportesar po kelka kroni (lokala pekunio). Onu dicas ke la duimo ek la Islandani lektas to quon la cetera duimo skriptas (un habitanto de dek habitanti publikigis, publikigas o

publikigos un o plura libri). Ita lando sorgas pri sua skriptisti : uli recevas salario dal guvernerio dum tri, sis o non monati, eventuale dum un yaro o du yari por posibligar a li konsakrar su a sua verko...En 2011, Reykjavik nominesis urbo di la literaturo da Unesko.

EKOLOGIO

AGROKULTIVO : PRO QUO URJAS KULTIVAR FRUKTI E LEGUMI INTERNE DIL URBI

Depos apene un yaro li eniris sua nova lojeyo ma li ja transformis sua mikra spaco interna. Unesmafoye, Nicolas e Rachel profitas balkono havante cirkum 9 m2 en la modesta quartero Blosne dil urbo Rennes. Quik kande li instalesis, ica paro nemediate volis verdigar sua extera spaco. « Ni plantacis estragono, ursalio* (allium ursinum) diversa sorti de minto, kalendulo. E cayare, ni adjuntos tomati, bazilo, boracho e kapuchino », explikas ca paro.

Rachel esas kelke experiencoza pro ke elua genitori ed elua geavi havis legumgardeno mem se ol ne havas sempre bona memoraji pri co. « Lo esis puniso irar por deprenar la herbaro. Me kelke esabis repugnata pri co. Ma nun, me deziras rikomencar, rivivar ta instanti ». Elua spozulo esas, koncerne lu, vera novico ma il anke esas tre dezirema ye la ideo garden-kultivar. « Ni agas ensemble, havante la manui en la tero, fore de nia telefonil-skreni. Sur la balkono, on ja vidas la abeli e la papilioni retrovenar ». Se lia « gardeno » esas negranda, ol ja prokuras granda plezuro a ca paro di Rennes. « Me esas koquisto. Lore kande me iras adsur mea balkono por koliar herbi quin me plantacis, lo esas reala plezuro. »

Ita joyo itere relateskar kun la naturo enurbe sustenesas dal « Association française d'agriculture urbaine professionnelle » (Asociuro Franca pri urbala agrokultivo profesional) [AFAUB] qua vizas developar la agrokultivala inicii en urbanizita medio. La

gano savesas : per kultivar enurbe on igas oli plu duriva e plu fertila. « Mea

asociato duktis ciencala explori per vejetalizar la tekti di « Agro Paristech ». Lu povis konstatar ke esis multa adportaji pozitiva. Plu bona retenado dil aquo, to quo limitizas la satureso dil reti en la kazo di forta pluvi, plufortigita diverseso biological, lukto kontre la varmeso-insuleti. On povas anke riutiligar reziduala produkturi organika dil urbo por valorigar li surloke », explikas Clément Lebel, kunfondero di « Cultures en ville » (Kultivaji enurbe).

Depos 2015, ca entraprezeyo dil Parisana regiono propozas al profesionani vejetalizar lia tekti per aranjar ibe legumgardeni o verda spaci. La laboreyo esas vasta. Segun l'Apur (Ateliero parisana pri urbanigo), 80 hektari de tektaro prizentas hodie en Paris « forta potencialo por vejetalizo, pro sua disponebla areo e pro sua tekto-kovruo povante aceptar minima substrato-dikeso suficanta al developado di herbatra vejetantaro ». Ma mem dum maximbonigar sua omna arei, la Franca chefurbo esus tote neapta sola por nutrар sua habitantaro. « Ni ne povas facar mirakli ma ni povas havar vera produktado legum-kultivala sana », ca direktanto asertas. Pasintayare, 4 tuni de legumi produktesis sur la 1000 m² ek tektaro di la legumgardeno di Suzanne quin la dicita entraprezeyo explotas en la 15ma distrikto.

« La homi povez venar por vidar, flarar e gustar »

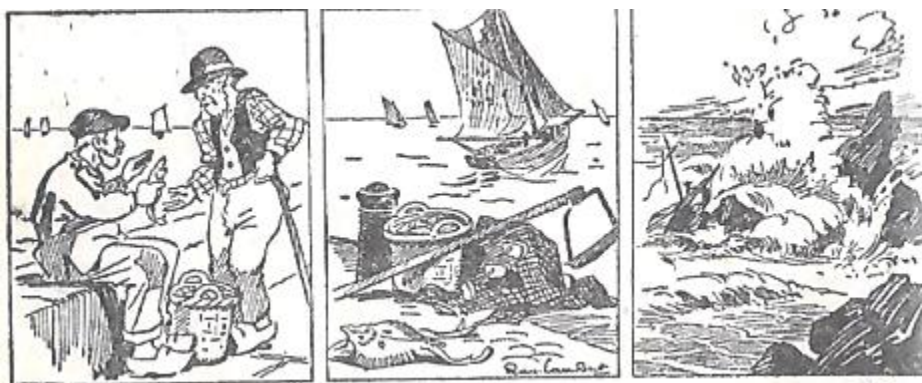
Se esas tante importanta enfazar la parto dil urbala agrokultivo, lo esas anke por edukar e konocigar. Sen kontakti kun la farmodomi e la gardeni, la urbani perdis pokope la ligilo kun la sezoneso, pro ke li esas saturata per tomati e fragi dum la tota yaro en lia supermerkti. Omnaloke en Francia pedagogiala gardeni florifas por rilernigar dal habitanti quale kreskas la legumi e frukti quin li konsumas. « La riskajo, esas reduktar la planti enurbe dum krear spaco qua esez jolia ed agreabla ube la homi povez vidar, flarar e gustar », explikas Malo. Kom animanto por l'Asociuro « Les cols verts » (La verda kolumi), en Rennes, il intervenas che la skoli dil quartero Blosne di qui il invitas la lernanti venar aden la legumgardeno kreita dop la merkato-halo di « Triangle ». « L'omna yuneti qui gustas de la spinati hike tre prizas ico. Kande onu manjas to quon onu semis e mantenis, on havas plezuro. Ne nur pro ke co esas saporoza ma anke pro ke on tale intelektas la historio di lo vivanta », ca yuna viro asertas. Lore on intelektas ke necesesas tri monati a terpomo por kreskar. O ke la kukurbitaceo-flori mustas esar polenizita por produktar frukti.

Segun il, omni qui havas en sua dispono interna spaco devus kultivar gardeno. « La quanto ne importas. Lo esas la nocio di plezuro qua devus esar preferinda. Kande on kultivas sua legumi, co esas kontenteso. Ed ico

posibligas anke sparar pekunio » dicas pluse l'animanto dil verda Kolumi. Singladie, il vidas venar habitanti dil quartero, qui helpas lu o nur proximeskas a lu pro kuriozes. « Kande tu vidas quale planto kreskas, ito chanjigas tua vivo-koncepto. Tu ne plus manjas samamaniere, tu intelektas quale ico funkcias. », atestas Mustapha. Ita habitanto di Blosne, qua evas triadek yari, venis por laborar che la kolektiva gardeno ube il plantacis terpomi e semis lino. « Kande tu gustas de co, lo esas nemezurebla plezuro », il asertas.

(Segun artiklo interretal)

LA REJO DIL VENTO

Olim esis povra
peskisto qua
ganis defacile
pekunio por
mantenar su en
vivo. Per lua
barko, il ne
povis irar tre

fore surmare, ed il nultempe kaptis grosa fishi, nam la grosa fishi vivas sat fore de la litoro.

Uladie, il vidis venar povra oldulo qua demandis a lu kelketa pano. Il donis ad ilu kelka fishi : il ne havis ulo altra.

La oldulo dankis il e dicis a lu : « Tua batelo esas chanjita. Tu povos senpene irar adfore sur la maro. » Pose il desaparís.

La batelo dil peskisto, ya, havis bela seglo. Singladie, pulsata dal vento, la peskisto povis irar tre fore, ed adportar sua korbi qui plenis per grosa fishi.

Eventis a lu, anke plusafoye, renkontrar altra olda mendikero, qua demandis a lu ulo por manjar. « Me havas nulo por tu, ilu respondis rude. Quale tu volas, » dicis la viro. E lu desaparís.

Ma, dum la morga dio, esis tempesto. La ondegi sukusis la batelo dil peskisto, la vento laceris la seglo. La batelo jetesis adsur la rokaji, e la peskisto falis en l'aquo.

Il povis salvar su, ma dum rienirar sua kabano, il audis voco qua dicis a lu : « Memorez pri la oldulo quan tu renkontris dufoye : lu esis la deo dil Vento ; il punisis tu quale tu meritas lo. Oportas esar jeneroza e bonkordia. »

TAO-TE-KING

Sequo triadekequaresma

LXXIII

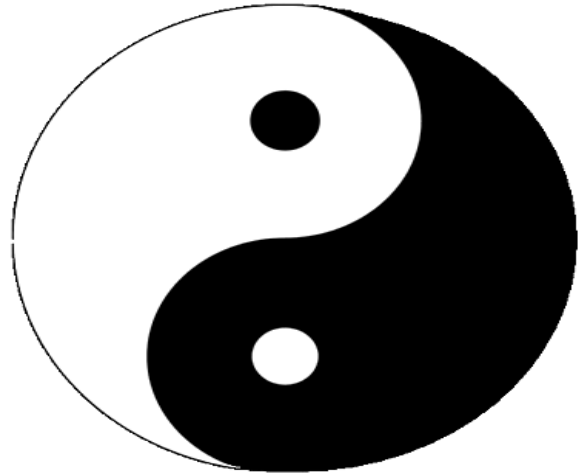
Ta qua esas kurajoza til audacego perisos.

Ta qua savas esar kurajoza sen esar
audacozega, mantenos sua vivo.

Del du agmanieri, una profitas, l'altra nocas.

Ma qua konocas la projeti dil Cielo

kande ol enemikesas ad ulu ?

Tale esas pri la Sajo :

Lu vidas la desfacilaji,

Sen kombatar la VOYO dil Cielo

lu esas apta por triumfar.

La sajo ne parolas

e tamen trovas la justa respondo.

Lu nule signifas

e tamen omno funcionas glate.

Lu esas destensita

e tamen apta projetifar.

La reto dil Cielo havas larja mashi,

ma nulo permeas tra oli.

(Duro sequos)

Sioro Vento e Siorino Pluvo

Rezumo di lo preirinta : Povra muelisto di qua la spozino esas malada e qua dronesas en mizero advokas sioro Vento. Ilta venas ed askoltas bonvolante la rurano. Pose sequas siorino Pluvo qua esas same

bonvolanta. Ma balde la sinioro dil vilajo prenas omna sparaji de la muelisto. La muelisto obtenas magiala barelo de sioro Vento. Ma la sinioro dil vilajo audas parolar pri ol e fine prenas ol. Kom puniso pro lua febleso la muelisto esas frapegata da malfacanta spirito. Ma, pose, il sucesas vendar la kontenuyo dil mala spirito a sinioro barono e ganas multa pekunio. Regretinde, pos nelonga tempo, feudala milito eruptas. Cafoye la muelisto iras adche siorino Pluvo ed obtenas mikra teatrejo.

Pos la vesperesko, Pierrot pozis la granda buxo kupra sur brueto ed iris a la kastelo. Siniorino baronino esis bela damo afabla, karitatoza e benigna, qua esforcis kelke mildigar la humoro di sua spozo. Elu havis tri jolia gefilii, un yunino e du yunuli. Pierrot aceptesis kordiale. On karezis lu, on donis kuki a lu, e la baronino donis diskrete pekunio ad il . Por la unesma dio, Pierrot igis ludar da sua marioneti nur la unesma komedio, ed on judikis ol tante bela, ke on pregis lu rivenor dum la morga dio. Dum la duesma dio, il montris la duesma komedio, e tale pluse til la dek-e-duesma dio. Kande ico finigesis, on volis rikomencar.

Konseque, Pierrot kustumeskis irar al kastelo singladie ; nultempe il retrovenis al farmodomo sen recibir karezi, kuki e pekunio, e la muelisto, vidante sua filiulo retrovenar singlavespere dum havar plena poshi, fine intelektis omno quon la donaco di siorino

Pluvo valoris. La yunineto filiino dil baronino, qua same evis kam Pierrot, prizis pasionoze la komedii di marioneti. Onu nomis el Marguerite. El havis la maxim jolia blua okuli e la maxim bela hari blonda dil mondo : ma el esis sajo, dolca e sempre bonhumoroza, to quo plus valoras kam esar bela. Pierrot amis el multe, e damzelo Marguerite esis anke amika ad il. Ulavespere pos la spektaklo, el sospiris, dum dicar :

-Tu esas tre felica, Pierrot, havar marveloza teatrejo. Siorino Pluvo donis a tu ludilo meritanta ofresar a princino. Konservez tua magiala buxo

-Siorino, Pierrot respondis, me ya esas tre felica posedar kozo qua plezas a vu, en la skopo povar donar ol a vu. Se mea teatrejo esas digna de princino, vu judikos forsan ke ol esas digna de vu, e me ofras ol a vu totakordie.

Marguerite tre deziris aceptar ca donacajo : ma la baronino refuzis :

-Pierrot, elu dicis, tu esas tro jeneroza. Konservez tua magiala buxo. Mea filiino ne volas privacigar ol de tu.

-Lasez lu agar, dicis la barono : se lu deziras donacar sua teatrejo a Marguerite, ni ne mustas impedar ico. Agez quale tu volas, ho yunulo. Mea filiino aceptos la donaco sen ke on prege el por to.

-Siorino, lore dicis Pierrot, la teatrejo apartenas a vu. Yen la magiala bastoneto. Amuzesez kun la marioneti tam longatempe kam vu volos.

Kande Jean-Pierre saveskis ke lua filiulo donabis la kupra buxo, il iraceskis. – Ne desquieteskez, patro mea, dicis ad ilu Pierrot. Veresas ke me donacis la buxo e la bastoneto : ma me konservis la libro di qua la tranchuro esas orizita, e vu konstatos ke on iros por querar me morgo, quale kustumale, por recitar la komediajo. La muelisto askoltis nulo e preparesis su por flogar sua filio ; fortune Claude prenis la mikra Pierrot en sua brakii. – Jean-Pierre, elu dicis a sua spozulo, nia yunulo esas plu sagaca kam tu. To quon lu dicas esas racionala. Vartez nur til morgo ante flogar ilu.

Servisto dil kastelo venis querar Pierrot dum la morga dio, quale

kustumale, nam onu bezonis ilu por paroligar la marioneti. Pos la komedio, Marguerite sospiris dum dicar :

-Mea kara Pierrot, se tu ne donas a me la libro di qua la tranchuro esas orizita, tua bela donaco ne utilesos a me.

-Yen, la libro, respondis Pierrot. Me konservis ol por havar la plezuro montrar ipsa la spektaklo ; ma pro ke vu deziras havekar ol, me donacas ol a vu.

Jean-Pierre divenis tote furioza, dum saveskar ke lua filiulo ne plus posedis la libro di qua la tranchuro esas orizita.

Mea Patro, dicis a lu Pierrot, me ne povis rezistar al plezuro igar damzelo Marguerite gratitudo : me esperas ke ico havos bona konsequantaji por ni. Sioro barono ne plus tedegos ni : siorino barono parolos a lu favoreze a vu. E me ganabos l'amikeso dil maxim afabla damzelo existanta en la mondo. La muelisto volis absolute flogar sua filiulo. Fortune Claude forportis Pierrot, dicante :

-Vartez kelke, Jean-Pierre : vartez nur ke ni savos ka to quon dicas a ni nia filio eventos.

Ma la morga dio, la servisto dil kastelo ne venis quale kustumale.

(Duro sequos)

NIA POEZIALA ANGULO

[Segun konsilo da T. Sweetlove qua trovesis en la numero 4/2006 di KURIERO INTERNACIONA, yen lineopa proz-tradukuro di poemo dal Franca poetino di Ocitania Martine Bessou]

LUMO

Reda kolori brilanta

Interserchas, intervokas

An la spegulo di la lageti

Quan la nebuli revelas.

Proxim la boski florizita

La flami dil citizo

Exaltas la kolori

Di cielo dronesinta per brizo.

E l'insekto dormeskas

Sur la nekultivita ginesto

Di qua la ora cimbali

Ritmizas la peizajo

HOMEROS

L' ILIADO

Rezumo di lo preirinta:.. Pos ke lua frutulo Ménelaos vundesis, rejo Agamemnôn incitas zeloze la Akhaiani a milito balde komenconta. Lor la kombati Zevs intervenas favore al Troiani. La rezultajo esas necerta. La rejo dil Dei esas tre deskontenta pro eventuala revolto da Hèrè ed Athènè ed intencas reaktar severe. Il donas avantajo al Troiani. Pose la Akhaiani debatas pri la rezultanta situaciono e li fine rezolvas irar adche la heroulo Akhillevs. Ca granda militisto donas kordiale la bonveno a li en sua hemo e li negocias tre oportuna kondicioni por ilu en la skopo instigar il itere partoprenar la kombati favore al Akhaiani. Ma la heroulo esas tre nedeziroma askoltar la propozi facita ad il. Ito produktas granda aflikteso che lua samgentani. Olda militisto pregas Akhillevs rikonciliesar kun lua kompanuli. Ma ilta refuzas. La Akhaiani esas senesperigita e fine deliberas kun la sajulo Nestor, ilqua rezolvas kunvokar omna chefi.

-Ho amiki, kad ula militisto, certa pri sua audacoza kordio, volas irar meze la Troiani grandanma? Forsan lu kaptus enemiko ekirinte sua kampeyo, od il audus la Troiani qui interdeliberas, sive pro ke li volas restar fore de la navi, sive pro ke li ne volas retroirar a sua urbo, ante domtir la Akhaiani. Ilu saveskus omno e retroirus a ni, sen vunduro, ed il havus granda glorio sub l'Ouranos (la cielo NDLT), inter la homi, same kam nobla rekompenco. La chefi qui komandas sur nia navi, omni senrestrikte, donus ad il nigra mutonino alaktante agnelo, e ca donaco esus sen-egala; e sempre il aceitesus a nia repasti ed a nia festi.

Ilu parolis tale, ed omni restis tacanta, ma la brava Diomèdès respondis:

-Nestôr, mea kordio e mea kurajoza mento instigas me enirar en la proxima kampeyo dil enemika militisti; ma se ula heroulo volas seque me, mea espera esos plu granda e mea fido esos plu ferma. Kande du viri marchas kune, unu konceptas ante l'altru to quo esas utila. Ico ne signifika ke un sola homo ne povas lo, ma lua mento esas plu lenta e lua decido-povo esas min forta.

Ilu parolis tale e multi volis seque lu: l'amba Aias, alaktati di Arès, e la filiulo di Nestôr, e Mèrionès, e l'Atréido Ménelaos famoza danke

lua lanco. L'audacoza Odyssevs volis anke enirar la kampeyo dil Troiani. E la rejo dil homi, Agamemnôn, tale parolis meze ili :
-Tydéido Diomèdès, maxim kara a mea anmo, selektez en la maxim bona grupo di ta herouli, la kompanulo quan tu volos, *quoniam* omni ofras su a tu ; ma ne desprizez, per respekto, la maxim robusta po ulu plu febla, mem se il esas plu potenta rejo.

Tale ilu parolis, ed il timis koncerne la blonda Ménélaos ma la brava Diomèdès respondis :

-Pro ke tu imperas me selektar ipse kompanulo, quale me povus obliviar la deala Odyssevs qua vidigas en omna labori nereprochinda kordio e viratramento, e qua ultree amesas da Pallas Athènè ? Se lu akompanas me, ni amba retrovenos de la mezo dil flami nam il esas plena de inteligenteso.

E la pacienta e deala Odyssevs respondis ad il ;

-Tydéudo Diomèdès, ne laudez me nek blamez me exajerite. Tu parolas meze l'Argiani qui konocas me. Oportas decidir ! la nokto finas, ja l'auroro esas proxima ; la steli divenas min brilanta. La du unesma parti dil nokto pasis, e nur la triesma restas a ni.

Tale parolinte, li kovris su per sua pezos armi. Thrasymèdès, ferma lor la kombato, donis al Tydéido

espado havante du tranchiva lateri, nam la sua restabis sur la navi, e pluse shildo. E Diomèdès, pozis sur sua kapo kasko facita ek taurofelo, senbrila e sen krinaro, simila a ti quin surhavis la maxim yuna militisti. E Mèrionès donis ad Odyssevs arko, flechuyo ed espado. E la Laertiado pozis sur sua kapo kasko facita ek felo, forte ligita, interne per rimeni quin la blanka denti di apro herisis per altra loki extere, e kovrita meze per pili. Autolykos olim kaptabis ca kasko en Eléôn, kande il forsis l'enireyo en la solida domo di Amyntôr Orménido ; ed il donacis ol, en Skandéia, al Kythériano Amphidamas ; ed Amphidamas donis ol a sua hosto Molos, e Molos a sua filiulo Mèrionès. Nun Odyssevs pozis ol sur sua kapo.

Pos metir sua armi, amba militisti departis, livante la cetera chefi. E Pallas Athènè sendis an la bordo dil voyo, favoroza herono, quan li ne vidis en l'obskura nokto, ma quan li audis bramar. E Odyssevs, tote joya, pregis Athènè :

-Askoltez me, filiino di Zevs tempestoza, tu qua helpas me lor mea omna labori ed a qua me celas nulo de omno quon me agas. Cainstante, esez a me plusafoye favoroza, ho Athènè ! Grantez a ni retrovenar a nia famoza navi, realiginte grand ago qua esez bitra al Troiani.

(Duro sequos)

Amuziba lektado pri Til' Strigospegul'

TILL STRIGOSPEGULO

La triadek-e-triesma rakonto

Dicas, quale Strigospegul' en Bamberg manjas po pekunio.

Per ruzaji Strigospegul' ulfoye aqiris pekunio en Bamberg, kande il venabis de Nuernberg ed esis tre hungroza ed ibe venis aden domo di mastrino qua nomizesis siorino Rejino ed ibe esis gaya mastrino. El donis ad il la bonveno, nam el vidis per ilua vesti ke il esis stranja gasto. Kande on volis nun manjar matine, lore la mastrino questionis il, quale il volas agar. Kad il volas sidar an la tablo ube esas la dio-menuo, o kad lu volas manjar altra disho po diferanta preco. Strigospegul' lore respondis ke il esas povrulo ed il demandis ad elu ke el donez a lu, po Deo-rekompenso, kelka manjajo. La mastrino respondis ad ilu e dicis: « Amiko, che la karnovendeyo o che la panvendeyo, onu donas nulo a me gratuite. Me mustas donar pekunio por obtenar ico. Tale me mustas

obtenar pekunio po la repasto. » Strigospegul' lore parolis: « Ha, muliero, certe esus bona por me, se me povus manjar po pekunio. Po quala preco me hike povus obtenar disho e drinkajo? » La muliero dicis: « An la siniorala tablo po duadek e quar pfenigi ed an la maxim proxima tablo apude po dek-e-ok pfenigi e kun mea domservistaro po dek e du pfenigi. » Ad ico Strigospegul' respondis e parolis: « Muliero, la maxim multa pekunio maxim bone utilesos a me! » Ed il sideskis an la siniorala tablo e quik manjis til satureso. Kande il nun esis plena, bone manjinta e drinkinta, lore il parolis al mastrino, ke el kontentigez su pro co, ke il esas migronta, nam il ne havas multa voyajpekunio. « Kara gasto, » dicis la muliero, « donez a me la pekunio

po la menuo, duadek-e-quar pfenigi, ed irez adube vu volas. Deo guidez vu!» - «No,» dicis Strigospegul' «duadek-e-quar pfenigin vu donez a me, quale vu dicis. Nome vu parolis, ke an la siniorala tablo on manjas la menuo po duadek-e-quar pfenigi. Icon me tale komprenis, ke me per ico aquirez pekunio, nam ico esis sate penoza a me. Me manjis talgrade ke me sudorifis, quale se co esus afero pri vivo e morto. Plu multe me ne povis manjar. Pro co donez a me mea penoze aquirita salario.» - «Ho amiko,» la mastrino dicis ad ilu, ico esas vera, vu certe manjis la

(Duro sequos)

quanto por tri viri, e ke me salariizez vi pro co, lo tote ne esus sencoza. Vu

ya departez kun ol. Ma me ne donos pluse pekunio a vu. Olta es perdita, e me anke ne postulas pekunio de vu. Ne retrovenez adhike. Nome se me tale devus regalar mea gastis dum la tota yaro e ne recevus plu multa pekunio kam olta di vu, lore me devus abandonar domo e korto.» E tale Strigospegul' adis el e ne aquiris multa danki.

FOLKLORO ANGLA

La vendo di spozino esas kustumo observata en Anglia, ol aparas dum la fino dil XVIIma yarcento kande nur la richi povas demandar divorco, nam oportis facar requizito che la Parlamento. La proceduro duras dum longa tempo ed esas tre kustozita. Quale, lore, separesar de tedanta spozino? Per vendar elu! Ka la muliero ne esas la proprieto di sua spozulo? Same kam lua posedaji e lua filii? Tale developesos dum la XVIIIma e XIXma yarcenti la kustumo pri spozino-vendo! La preci povas irar de kelka «shilling»-i o kelka «guinea»-i til 25 £, t.e. la preco di un kavalo...

La unesma vendo tala pri qua on havas savo eventis en Birmingham en 1733. Lokala ĵurnalo raportas ke ula Samuel Whitehouse vendis sua mariaĵitino che la merkato ad ula Thomas Griffith po la pekunioquanto 1 pundo. La dicita muliero esas publike expozata da sua spozo ed havas koliaro sur la kolo, ye la talio o sur la brakio, kelkafoye mem ligo-rimeno quale bovino o kavalo. La spozulo demandas al publiko proximeskar e laudas la qualesi di sua spozino por plualtigar l'auciono.

En 1801, vendo aucione frenezioza eventis inter mizeroza agrokultivistoj, qui plualtigis l'auciono centimo pos centimo. La kompatinda muliero fine vendesis po apene kelka « shilling »-i. Ico esas tre desnobliganta spektaklo ma qua atraktas turbo. La mulieri viktimesas ye licencoza ed insultanta remarki. Ca praktiko atingas sua kolmo inter 1780 e 1850 ed on povas trovar la traco di 400 vendita mulieri.

En viktoriana Anglia, la spozino konsideresis kom la proprieto di sua spozulo, e posedajo simil ad altra posedaji. El posedas nulo personale ed en kazo di mariaĵo, elua omna havaji divenas proprieto di sua spozo. Kaze di divorco o di separo di la paro, la gardo dil filii esas sistematre konfidata al patro, qua povas interdiktar omna kontakto inter la matro ed elua filii.

Trovesas famoza naraco pri spozino-vendo. Uladie, la yuna Henri Bridge, duesma duko di Chandos, asistas hazarde a spozino-vendo. Ca yunino, Anne Wells, esas servistino en albergo. Elua spozo frapas el, el esas kontuzata, havas fendita boko. Ilu acensigas el adsur tablo, ye l'extremajo di ligo-rimeno por adjuntar ulo al vexajo.

La duko kompras el po duimo krono, protekteskas elu e donigas edukado ad el. El esas anke tre bela, amba personi divenas amoranti. Kande la violentoza spozulo mortas, duko de Chandos spozigas Anne Wells, divenigante elu dukino de Chandos.

Ita praktiko, uzata dum aproxime duacent yari, cesis ekzistar. Ma la lasta kazo di spozino-vendo esas olta di habitantino di Leeds, vendita ad amiko di sua mariaĵito po la mikra pekunioquanto un pundo. Ca vendo eventis en 1913...

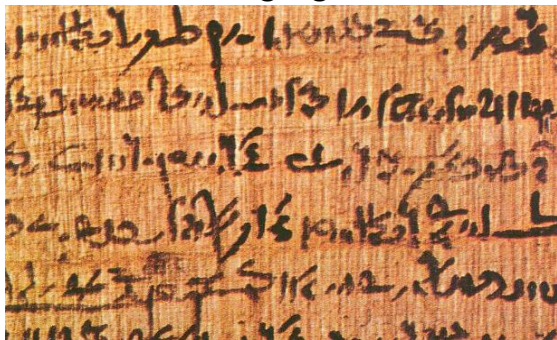
Poemeto da Idista poeteto

**Natas e guatas,
che streta kanaletto,
la kolubreto.**

-PARTAKA

POMPEII : DECHIFRITA PAPIRO !

Danke nova tekniki pri imajfado medikala e danke la artifical inteligenteso, la centi de kalcinita papiri trovita en Herculenum, urbo proxima a Pompeii, fine povas lektesar. Li precipue revelas nekonocata detali pri la vivo di Platon (428/427-348/347 ante nia ero). Li ja deskovresabis dum la XVIIIma yarcento en la biblioteko di la « villa » dil Papiri, di qua la supozata proprietanto, konsulo Lucius Calpurnius Piso Caesonius, esis la bopatro di Iulius Caesar ipsa. Ol shirmis 1800 volvaji lokizita sur etajeri e destruktita lor l'erupto dil volkano Vesuvio en 79 p.K. De co posrestis nur kalcinita fragmenti, similesante dika peci de karbono. Ita volvaji esis nelektebla pro ke ne esis posibla desvolvar oli sen ke li desagregesez a cindri.

Oportas do rekursar a metodi min invadema por dechifrar oli. Dum pasinta februaro, tri ciencala esploranti igis lektebla mikra parto de li. Enkadre di projeto nomizita *Greekschools* duktata dal universitato di Pisa e da la biblioteko nacional di Napoli la ciencisti utiligis la tekniki dil imajfado medikal per radii X e programo di artificala intligenteso

apta indentigar la inko-traci. Tale li povis dechifrar plu kam mil vorti dil papiro koncernante « L'Akademio di Athina », olqua es texto redaktita dal Epikurano Philodemos di Gadara (aproxime – 110 – 40 a.K.) qua konsakresis al historio dil skolo filozofial fondita da Platon.

On saveskas per co ke la sepulturo di ca famoza pensero jacas en la gardeno qua esis rezervita a lu en l'Akademio di Athina, proxim la « Museion ». La dicita texto revelas anke ke Platon vendesis kom sklavo ne en Sicilia quale on kredis lo, ma sur la Greka insulo Egina, inter 404 e 399 ante Kristo. Lu deskriptas anke quale, dum sua vivofino, la granda filozofo demandabus ke sklavino veninta de Thrakia pleez fluto por il, e kritikabus elua ritmo. La dechfrado dil famoza volvaji di Herculenum erste komencas, pro ke la programo *Greekschools*, impulsita en 2021, previdesas por tempoduro de sis yari.

Restaji di Pompeii

(Segun artiklo interretal)

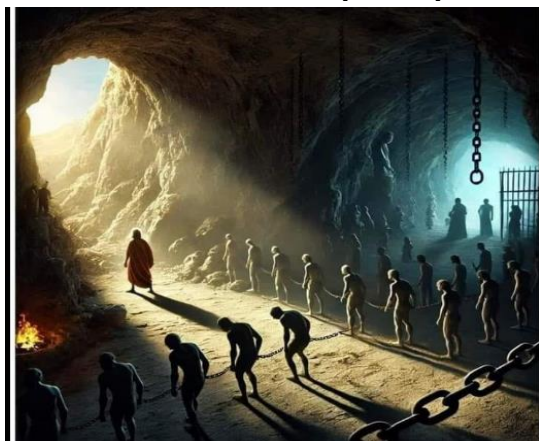
Proverbi : Beleso velkas, vertuo permanas.

Omnube, on konsideras la parolo dal oldulo quale konsilo.

KA VU SAVIS KE LA MITO DI LA KAVERNO DA PLATON REVELAS LA NATURO DI NIA REALESO ?

Deskovrez l'alegorio qua defias nia percepto dil mondo.

En la libro VII di « La Republiko », Platon prizentas un de la alegorii maxim famoza e maxim profunda dil filozofio ocidental : la mito dil groto. Ita rakonto ne esas nur facinanta rakonto, ma anke potenta utensilo por intelektar la teorio dil konoco e la percepto di la realeso, centrala koncepti en la pensaro

di Platon.

Imaginez groto nigra ube grupo de karcerani katenigesas depos la nasko. Ica karcerani senmovigesas talmaniere ke li povas regardar nur vers muro avan li. Dop la karcerani, esas fairo e, inter la fairo e la karcerani, esas alta voyo. Sur ica voyo, homi pasas dum portar objekti e formi diversamaniere qui projektas ombri sur la muro quin la

karcerani povas vidar. A ta karcerani, ca ombri esas la unika realeso quan li konocas.

La ombri en la groto simbolizas la nesavo e la percepto limitizita di ti qui ne atingis la vera konoco. Oli reprezentas realeso samatempe deformata e neprofunda, t.e. metaforo di la maniero per qua la sembli e la percepti povas trompar nia intelekto pri la vera naturo dil kozi.

La mito divenas signifoza kande un de la karcerani liberigesas. Komence, ca karcerano sentas akuta doloro ed intensa konfuzeso pro expozesar a la lumo dil fairo e fine a la suno dil extera mondo. La lumo esas blindiganta, e la karcerano luktas por intelektar ca nova realeso. Pokope, lua okuli kustumeskas e videskas la mondo tala quale ol esas : kolori, formi, vasteso dil cielo e brilo dil suno. Ica proceso simbolizas la voyo vers la konoco e la lumizo intelektal, ardua e doloroza ma profunde transformanta.

La liberigita karcerani koncieskas ke la ombri en la groto ne esas la realeso, ma simpla iluzioni. Deziranta partigar ca revelado, il retroiras al groto por liberigar la cetera homi. Tamen, retrovenante, lu renkontras rezisto ed esas nekomprenata da ti qui esas ankore katenigita. A li, la ombri duras esar la nura realeso valida, e la propozo pri realeso diferanta esas nekonceptebla e minacanta. Ita retroveno substrekizas la desfacilajo transmar ed aceptar la vereso en mondo kustumanta l'iluzioni, reflektu dil homala rezisto al chanjo ed al acepto di nova veraji.

La mito dil groto ilustras do ne nur la teorio epistemiala di Platon, ma anke lua koncepto pri l'edukado e pri la rolo dil filozofo en la socio. La filozofo, quale la karcerano liberigita, havas la responsiveso guidar la cetera homi vers la lumo di la konoco, mem se ico implikas affrontar la nekompreneo e la rezisto. Kom finala rezultajo, ca alegorio invitas ni ripozar en questiono nia propra percepto di la realeso ed agnoskar l'importo serchar la konoco trans la sembli. Lu defias ni por ruptar nia propra kateni ed irar ek nia groti personal en la serchado di plu profunda e plu autentika intelekto di la mondo.

La Titanic-kato qua previdis la naufrajo e rekuperis sua infanteti ante la departo dil navo

Jenny la katino esis la maskoto dil Titanic, adportita interne di ol por helpar kombatar la roderi. Elu vivis en la koqueyo di ta navo e flegesis da laboristo nomata Jim Mulholland.

Lor probi surmare, Jenny naskigis katyuni e Jim atribuis a li komfortoza loko apud la koqueyo dil navo. Bone flegar la katino e lua katyuni ruptis la monotoneso di la laboro da Jim qua preparis la Titanic a navigado. Jenny semblis esar felica pri sua vama loko proxim la kaldieri, pri sua infanteti e pri la restaji dil koqueyo quin Jim portis ad el. Tamen, quik kande la navo abordis en Southampton, Anglia, kurtatempe ante komencar sua inaugural voyirado (vers New York), Jenny observis sorgoze sua cirkondajo e rapide sizeskis sua katyuni per la kolo e transportis li unope adsur la ponteto ed el irigis li ek la navo.

Jim observis el atencoze e koncieskis ke « ica kato probable savas ulo quan nul altra persono savas ». Lore, il kolektis rapide sua kelka havaji ed anke livis la navo.

Plura yari pose, la jurnalero « Irish Road » publikigis la historio pri Jenny pos ke jurnalisto parolabis ad oldega viro, Jim, qua naracis ca historio.

Ilu posvivis danke la katino ed elua katyuni qui avertis il.

HISTORIO

MASSADA, nereduktebla citadelo di Judea o pura legendo ?

En 73 Massada an la rivo dil Mortinta maro, kaptesas da Romana legionani. Ka vinko ? Ne vere. Nome l'omna siejiti mortigis su. Co es fondera epizodo por la patri di Israelia...mem se ankore mantenesas plura ombro-zoni.

Massada signifika en la Hebrea « bastiono » o « fortreso ». Co es tote apta nomo por ta rokoza monto-pinto qua stacas ye 400 metri de altitudo meze la dezerto di Neguev, opoze al Mortinta maro. La dicita nomo

memorigas lua precipua funkcio : utiligesar kom refujeyo. Rejo Herodes konstruktigis ol en 43 a.K.

En 66 p.K. la Judai* di Palestinia, lore okupata dal Romani, sedicias kontre la imperio Romana. La represado esas feroka, la legionani aplastas la rebeli e rikaptas Yerushalayim (Jerusalem), di qua li incendias la templo en 70. Nur apene mil revoltinti eskapas la masakri. Lo majoritato de li apartenas al sekto di la Zeloti*, extremista grupo konocata pro sua sovaja opozo al povo di Roma, mem se li devas asasinar Judai suspektata pri « kunlaboro kun l'okupanto » ! Ica trupo magra ma rezolvema refugas en Massada, transformante ca loko a la lasta bastiono dil rezisto al Imperio.

Ica fortreso, izolita e nur defensiva, havas nul intereso strategial por Roma, ma Flavius Silva, qua komandas la legioni di Judea, konsideras kom honorkazo la devo sizar ol. 8000 homuli postenizita cirkum Massada konstruktas la tenilo ye la siejiti por preventar lia fugo. Ma la semani e pose la monati pasas : la Zeloti rezistas, e nule intencas livrar su. Kom experiencoza viro, Silva intelektas ke ta civito disponas nekustumala resursi ek nutrivi ed aquo. Il ne povas tale expectar cedigar li. Nura restanta selektebleso esas la violento. To quo supozigas kaptar Massada. Ma quale agar ?

Entraprezo nerealista

La inklineso dil stonego esas abrupta e la unesma rempari stacas ye 300 metri plu alte ! Neposiblesas faligar li per katapulto o per arieto. La figuro di ta loko defias la tekniki di siejo, tamen experiencoza, dil imperial armeo. E Silva, qua grantas importo a sua trupi, volas evitar l'asalti, tam neutila kam mortigera. Rezolvo : *quoniam* la tereno ne esas oportuna, oportas transformar ol. Tale ! Kun la audaco e la jenio dil metodi militistal qui karakterizas la kulturo Romana, la dicita legato instaligas rampo artifical qua stacos pede dil stonego til l'unesma fortifikuri. T.e. 300 metri de desnivelizuro – la alteso dil turmo Eiffel ! – e plura tuni ek stoni, ek arbortrunki, ek tero laborita...transportota meze la dezerto. Ico es gigantega tasko, quan Silva konfidas a Hebrea kaptiti por evitar l'ataki dal Zeloti. Ci laste dicita ne povante, principe, ocidar koldasange sua frati. To esis neutila presorgo : segun la judiko dil siejiti, ca entraprezo semblas talgrade falionta ke li ne mem esforcas perturbar la konstrukto di ol !

Pos tri yari de esforcio, en 73, la rampo atingas la rempari. Lo esas la fino dil Zeloti. Li esas 963 viri, mulieri e filii. Prefere kam livrar su, li intermortigas, malgre la Juda lego qua interdiktas la suocido. Prefere kam kaptesar. La viri ocidas lia mulieri e filii, pose mortigas su ipsa. La lasta posrestanto apogas tranchante sua espado kontre sua propra korpo. Kande la Romani eniras Massada, li trovas nur du mulieri e lia filii, celita en cisterno...Adminime esas tale se on kredas la kroniko dal historiisto Judaa Flavius Iosefus, olqua redaktesis dum la fino dil unesma yarcento. Ma ico esas la unika informo-fonto quan ni disponas !

Se la arkeologiisti konfirmas la dato e la grandeso dil siejo, qua atestesas per la exkavuri, nulo, til nun, posibligis asertar la amasala suocido. Nek ostaro, nek komuna foso. Ka la Romani diplasabus o cindrigabus la kadavri ? Ka la rezisto dal Zeloti esis min heroala ? Ka Flavius Iosefus inventis ca sakrifiko por laudegar la kurajo dil Juda popolo ?

Israelia institucis tre rapide, pos sua nedependo, Massada ye la rango di fondera loko, kom simbolo dil obstinemeso dal Judai vizante atingar sua idealo.

(Segun artiklo publikigita en la revuo « Les veillées des chaumières »)

L'ADOLECANTINO DE GRANDMARSHO

Da Selma Lagerlöf (tradukita da J. Lundborg)

Rezumo di lo preirinta : Yunino entreprezas proceso kontre viro qua seduktis elu ed abandonis el kom matro di ilua filio. La dicita viro esas nepovra e povus helpar elu pekuniale por edukar la infanto. Ma prefere kam konfesar sua kulpo il esas pronta facar falsa juro. Pro timo ke lua anmo falez aden inferno la yunino retraktas la proceso.

Il vidas la lumeto en lia vizaji, quale se li vidus ulo bela, quo joyigis li profunde en l'anmo.

La judiciisto regardas anke la publiko, qua sidas silencoze retenante la respiro, quale se on erste nun asistis sensaciono, tala quala lu prefere deziras vidar ed audar.

Fine il regardas l'akuzito. Nun esas il, qua stacas kun inklinita kapo e la regardo direktita vers la sulo.

Itare la judiciisto turnas su al povra adolecantino. « Tua deziro satisfacesos ». Ed al protokolisto : « L'akto eskartesez del programo » !

L'akuzito facas movo, quale se il havus ulu objeconenda. « Quo nun » ? la judiciisto klamas « Ka tu havas ulo dicenda kontre to » ? La kapo dil akuzito pendas plu laxe, ed il respondas apene audebla : « Ho no, esas forsan maxim bona, ke eventez tale ».

La judiciisto sidas ankore dum instanto, pose il shovas retroe la pezoza stulo, staceskas, iras cirkum la tablo ad l'akuzanto, prizentas ad el la manuo e dicas : « Tu meritas multa danki ».

El pozas la biblo sur la tablo, stacas plorante e devishas la lakrimi per la volvita naztuko.

« Danko » ! la judiciisto dicas un foyo plusa e sizas elua manuo e sukusas ol, quale se ol apartenus a brava viro.

Il

Nulu kredez, ke la yunino, qua havis tante desfacila dio, ipsa opinionis, ke el agis laudinda. Kontree, el judikis ke el shamigis su koram la publiko. El ne mem povis konceptar, ke to, ke la judiciisto sukusis elua manuo, implikis ulu honorizanta. El kredis, ke to nur signifikus, ke la afero esas klozita, e ke el darfis ekirar.

El anke ne remarkis, ke la publiko regardez amikale ad el, e ke pluri volis presar elua manuo. El kontree probis forirar, quo ne esis facila, pro ke la kunsido esis klozita, ed omni precipitis su vers la pordo por rapide livar la salono.

Exter la eskalero esas chareto jungita. En ol Gudmund Erlandsson sidas kun la reini en la manuo

evidente var tante ulu. Kande la yunino fine ekvenas, e kande il videskas el en la turbo, il vokas : « Helga, venez ad hike ! Tu darfas veturirar che me, pro ke ni iros al sama sinso ».

Ma quankam el audis sua nomo, el ne kredis, ke esas el quan on vokas. Esas ne posibla, ke Gudmund Erlandsson voluntas vehigar el. Il esas ya la maxim bela viro dil komono, yuna e de bona familio e favorato di omna homi. El nule povis kredar, ke il degnis egardar el.

La kaptuko abasita avan la fronto el hastis preter il sen responder. « Ka tu ne audas, Helga, ke tu darfas veturirar che me » ? il itere dicis, ed esis ulo tre amikala en la voco. Ma el esis ne konvinkita, ke il pensis bone pri el. El kredis, ke il irgamaniere volis mokar el, e timis, ke la cirkumstacanti komencos la moko e la ridacho. El lansis pavorigita ed indignigita regardo ad il e preske kuris de la tribunaleyo por esar exter la voco, kande la ridacho komencus.

Gudmund esis celiba e habitis che sua gepatri. La patro esis agrokultivisto. Il posedis nula granda domeno ed esis nule richa, ma lua ekonomiala situeso esis bona. Lua filio irabis a la tribunala kunsido por querar kelka dokumenti al patro, ma havante un altra skopo voyajala il equipabis su tre bone. Il prenabis la nova chareto, sur qua ne mem trovesis krevizuro en la lakizuro. Il esis striglaginta la kavalo, til ke lu brilis quale silko, netigabis la harneso, il

pozabis bela reda kovrilo apud su en la sidilo, ed ipsa il pavonumis en kurta chaspaltoto, mikra griza feltchapelo ed alta boti, en qui la pantaloni esis insertita. Esis nula festala vestaro, ma il konciis, ke il aspektis viratra e impozanta.

Gudmund esis sola en la chareto, kande il departis de la hemo en la matino, ma la tempo pasis rapide, nam il meditis pri agreabla kozi. Parkurinte la duimo dil voyo, il rajuntis povra adolecantino, qua marchis tre lente ed aspektis preske exhaustita pro fatigeso. Esis autuno, la voyo esis imbibita pro pluvo, e Gudmund vidis, quale el sinkis profunde en la fango ye omna pazo. Il haltis e questionis, adube el intencas marchar, e saveskinte, ke el iras al tribunalo, il ofris ad el veturirar. El dankis, acensis la chareto e sideskis dop il sur la streta planko, ube la fensako esis ligita, quale se el ne volas diplasar la reda kovrilo apud Gudmund. Esis anke ne ilua opiniono, ke el sidos apud il. Il ne konocis el, ma konjektis ke el esas filiino di povra proletario ed il judikis, ke la dopa loko en la chareto esas sat bona por el.

Sur rampo la kavalo lentigis la rapideso, e Gudmund komencis konversar kun el. Il volis saveskar elua nomo e domicilio. Kande il saveskis, ke el nomesas Helga ed habitas en forestala dometo nomata Grandmarsho, il divenis nequieta. « Ka tu sempre esis heme, o ka tu servis che ulu » ? il questionis.

(Duro sequos)

SHIVA E PARVATI

Himavatduktis Parvati e du
eluaamikiniavan Shiva.

Sinioro, tu havas
nulu por helparti
en tua rituali.
Mea filiino facosc

Shiva
quiete kontemplis elidumkelkas

Filiini, quis
ervas me
ne
esas obstak
lo porrenun
cinto dilmo
ndo

Pose, ilturnissu ad Himavat

Me dankas vu pro
cadelikata egardo.
Ica puerini servez
me quale

Himavatjoyegis, kande il departis
elivis la puerini.

La predico da
Narada
realeskosbalde. Me
quieteskas pri la
futuro di Parvati.

Novaji recenta pri la Ido-movemento

La klozo-dato por kandidateskar che la nova elekto dil Direktanta Komitato dil ULI esis la 1ma di septembro 2024. Ka tu kandidatesis ? Ni vartas la rezulto dil elekto.

INFORMI TROVITA CHE LA PAGINO INTERRETAL www.ido.li

Internaciona Ido-renkontro 2024 en la Hispana chefurbo Madrid

L'Internaciona Ido-renkontro 2024 aranrita dal Hispana Ido-Societo eventis inter jovdio, la 22ma di agosto e sundio, la 25ma di agosto 2024 en la chefurbo di Hispania Madrid.

Video kun raporto pri l'internaciona Ido-renkontro 2024 en Madrid facita da d-ro Thomas Schmidt trovasas [hike](#).

Raporto pri l'Ido-renkontro 2024 anke trovasas che [l'oficala pagino pri la Hispana Ido Societo](#).

Virtuala Idovideorenkontro che Jitsi

Singla-saturdie, inter kloki 15:30 e 17:30 UTC=GMT (kloki 16:30 e 18:30 MET), eventas Virtual Ido-Konfero Internaciona che Jitsi. Vi omna esez bonvenanta! Parolez Ido! Askoltez Ido!

Por partoprenar la konfero, voluntez kliktar [hike](#).

Video da Brian Drake kun informi pri quale acesar ed uzar Jitsi trovasas [hike](#).

Por spektar kelka filmeti, qui enregistresas dum ta video-konferi, kliktez [hike](#)

Tombo di Boris Aaronov renovigita

Mardio 2024-09-10: Nia samideanino Janna Reunova dil chefurbo di Ukraina Kjiv recente renovigis ibe la tombo di Boris Aaronov.

Du fotografuri dil tombo trovasas [hike](#).

Interesanta Telegram-grupo por Idisti

https://t.me/Bela_Ido

LANDALA REPRESENTANTI DIL ULI

Anglia : David Weston, dgweston@amserve.com

Luxemburgia : SteveWalesch, spw_@mac.com

Brazilia : Geraldo Boz Junior, gbozjr@yahoo.com.br

Estonia : Anvarzhon Zhurajev, barcodex@gmail.com

Francia : Loïc Landais, loic.landais@wanadoo.fr

Germania : vakanta

Hispania : Antonio Martinez Rubio, hispanahirundo@yahoo.com.es

Mexikia : José Cossio Ramirez, jlcossio@yahoo.com.mx

Nederlandso : Hans Stuijbergen, ido.info@hetnet.nl

Polonia : Vlado Yakovenko, polido@interia.pl

Rusia : Konstantin Yegupov, yk4ever@gmail.com

Suedia : Kjell H. Randehed, hedrande@hotmail.com

USA : Jerry Muelver, jmuelver@idomondo.org

Oficala situi dil ULI : www.ido.li

<https://www.facebook.com/pages/Uniono-por-la-Linguo-Internacional-Ido/137039776318962>

ULI-kontakto : sekretario@uli-ido.ovh

ULI membreso : 5 euri po yaro (inkluzas PDF-versiono di Progreso)

(nericha landi : 3 euri, inkluzas elektronika versiono di Progreso)

Progreso-abono : 15 euri (papera versiono)

ULI sempre povas promocar reprezentanti en plusa landi. Reprezentanti -esez membri dil ULI. Sustenez Ido, sustenez la ULI ! Divenez membro dil ULI !

LANDALA PAGINI, FORUMI OD E-POSTAL ADRESI

Brazilia : <https://sites.google.com/site/idobrazilia/>

Britania : www.idolinguo.org.uk

Francia : <http://www.ido-france.ovh/>

Germania : <https://www.facebook.com/groups/130100070372986/>

Hispania : <https://www.facebook.com/IDO-Societo-Hispana-170226093384921/?fref=ts>

Korea : <http://vagnkarlsson.blogspot.kr/2014/04/ido-l-koreana-kurso-pri-idala-gramatiko.html>

Italia : <http://www.europa.idolinguo.com/Italia/>

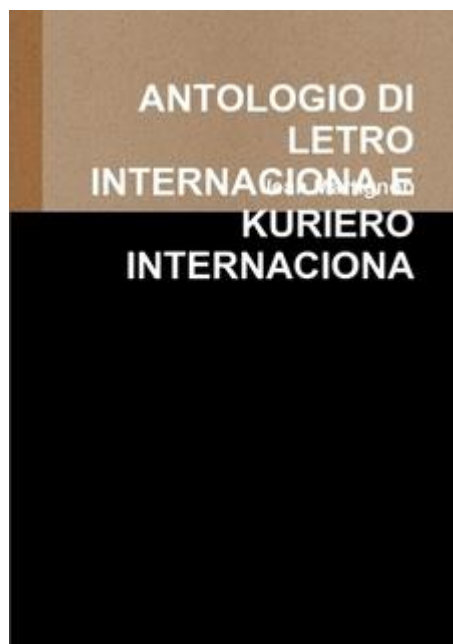
Rumania : <https://www.facebook.com/pages/Ido-Linguo/160592427297509>

Suedia: <https://www.facebook.com.com/groups/1407433812605370/>

<http://www.ido-sverige.se/>

KLASIKAJO

Ica libro prizentas l'antologio dil revui "Letro Internaciona" e "Kuriero Internaciona". La lasta revuo remplasis l'unisma. Amba revui esis redaktita tote en l'auxiliara linguo Ido da Jean Martignon, Francia.

Interesiva loko por nova verki literatural en Ido esas la pagino :

<http://www.ido.li/>

BLOGI

Listo segun alfabetal ordino :

Alciono

<http://alciono.blogspot.com/>

Antonio Martinez

<http://haikuido.blogspot.com/>

Bebson Hochfeld

[http:// www.ipernity.com/home/bebson](http://www.ipernity.com/home/bebson)

Jean Martignon

<http://royalist-ido.blogspot.com/>

Jose Cossio

<http://www.ipernity.com/home/idosonora>

Lenadi Moucina

<http://linguoido.ning.com/profiles/blog/list?user=orgrx1gw80gmh>

Parolez Ido

<http://linguoido.ning.com/profiles/blog/list>

Thomas Schmidt

<http://www.ipernity.com/home/93650>

Tiberio Madonna

<http://lingletr.blogspot.com/>

Forsan ica listo ne esas exhaustiva e se altra Idisti redaktas blogo, li voluntez informar me pri co, por ke me publikigez la retala adreso di lia blogo.

REVUI e LIBRI

Altra revueti kam PROGRESO esas la la revueto dil Germana Ido-Societo nome IDO-SALUTO, ed anke la buletino ADAVANE! di la HISPAN IDO-SOCIETO, sendita gratuite da nia samideano José Maria Rodriguez

Ultre lo, on povas lektar interretala edituri di PROGRESO che :

<http://www.kuriero.internaciona.ido.li>.

La ULI havas anke reto-pagino kun virtuala biblioteko. Ol povas trovesar ye la suba adreso :

<<http://www.literaturo.ido.li/>>

VIDEO-KONFERO : Por vidar ed askoltar Idisti singlasemane :

<https://meet.jit.si/KonferoporIdistaro>

KONTENAJO

Vorto dal redaktero.....	04
Listo de utila vorti.....	05
Ivain o la kavaliero kun leono.....	11
Kelke pri Friedrich Nietzsche.....	13
Kelka informaji pri la Ido-movimento.....	15
Reykjavik, chefurbo di Islando (da Robert Pontnau).....	16
Literaturo Islandana.....	18
Ekologio.....	19
La reĵo dil vento (rakonto).....	21
Tao-Te-King.....	22
Sioro Vento e Siorino Pluvo.....	23
Nia poeziala angulo.....	25
L'Iliado da Homeros.....	26
Till Strigospegulo.....	28
Folkloro Angla.....	29
Pompeii : dechifrita papiro !.....	31
La mito di la kaverno da Platon.....	32
La Titanic-kato.....	33
Historio – Massada.....	34
L'Adolecantino de Grandmarsho.....	36
Shiva e Parvati (tradukita da Robert Pontnau).....	38
Informi diversa.....	40

